

Олесь
Обертас

український
самвидав

монографія

СМОЛОСКИП

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
Інститут літератури ім. Т. Г. ШЕВЧЕНКА

ОЛЕСЬ ОБЕРТАЄ

**УКРАЇНСЬКИЙ САМВИДАВ:
ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА ТА ПУБЛІЦИСТИКА
(1960-і - початок 1970-х років)**

МОНОГРАФІЯ

Київ
«СМОЛОСКИП»
2010

ББК 84.34 УКР6

0-13

У книзі досліджуються місце і роль, історія розвитку та побутування українського самвидаву як альтернативної складової літературного процесу, як головної організуючої форми Руху Опору 1960-х - початку 1970-х років. Особлива увага звертається на характеристику позацензурної публіцистики та літературної критики у контексті культурно-громадського життя в Україні 60-х років ХХ століття. З'ясовується роль самвидаву як одвічної опозиційної категорії, розглядаються обставини його формування як конкретного історичного явища у другій половині ХХ століття, окреслюються характерні особливості розвитку самвидавної літератури та її проблематики в умовах тоталітарного суспільства. Ґрунтовний аналіз самвидавних документів дозволив О. Обертасу простежити еволюцію мислення їхніх авторів.

Видання розраховане на науковців, журналістів, а також усіх, хто цікавиться історією, культурою та літературою України.

Передмова *Михайлини Коцюбинської*

Післямова *Осипа Зінкевича*

Науковий редактор

кандидат філологічних наук *Михайлина Коцюбинська*

Рецензенти:

доктор філологічних наук *Шумило Н.*

кандидат історичних наук, доцент *Зайцев Ю.*

Рекомендовано до друку Вченою радою

Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України

(протокол № 14 від 16 грудня 2008 р.)

ISBN 978-966-8499-96-8

© Олесь Обертас, 2010

© «Смолоскип», 2010

ЗМІСТ

<i>Михайлина Коцюбинська. Український самвидав 1960-х рр.: сьогоднішній погляд</i>	5
ВСТУПНЕ СЛОВО	9
РОЗДІЛ 1. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНЕ КОРИННЯ Й ІСТОРИЧНЕ МІСЦЕ УКРАЇНСЬКОГО САМВИДАВУ В ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ 1960-х РОКІВ	
1.1. Самвидав як одвічна опозиційна категорія і як конкретно-історичне явище.....	17
1.2. Історична зумовленість виникнення самвидаву, його становлення та суспільно-політична роль у радянському тоталітарному суспільстві 1960-х рр.....	38
РОЗДІЛ 2. ВІД ТРАДИЦІЙНОГО «КУЛЬТУРНИЦТВА» ДО ПОЛІТИЧНОГО ПРОТЕСТУ (ЛІТЕРАТУРНА КРИТИКА ТА ПУБЛІЦИСТИКА УКРАЇНСЬКОГО САМВИДАВУ 1960-1972 РОКІВ)	
2.1. Нові віяння в літературній критиці та публіцистиці у часи «хрущовської відлиги».....	75
2.1.1. Зрушення у царині літературної критики (кінець 1950-х - початок 1960-х років).....	75
2.1.2. Підцензурна публіцистика самвидаву як невід’ємна складова літературного процесу 1960-х років.....	83
2.1.3. Три «скали одвертости» літературної критики та публіцистики 1960-х рр.....	85
2.2. Зародження українського самвидаву (1960-1962 рр.).....	92
2.3. Від мовно-літературної проблематики - до суспільно-політичного протесту (1963-1965 рр.).....	99

2.3.1. Захист української мови та культури як найболючіша тема самвидаву (1963-1965 рр.).....	99
2.3.2. Боротьба за громадянські свободи й права в українському самвидаві (1963-1965 рр.).....	106
2.3.3. «Усний» самвидав як одна з форм поширення позаофіційної інформації (1963-1965 рр.).....	111
2.4. Самвидав 1965-1972 років як провідна форма існування альтернативної культури та літератури.....	118
2.4.1. «Перша хвиля арештів» 1965 р. - імпульс до відкритого протистояння й політизації самвидаву ..	118
2.4.2. Національне питання та національна політика СРСР як центральні теми публіцистичного самвидаву другої половини 1960-х рр.....	122
2.4.3. Перші «антології» дисидентського руху.....	128
2.4.4. Радикальна течія політичної публіцистики українського самвидаву.....	134
2.4.5. Інформаційно-протестний самвидав.....	141
2.4.6. «Фаховий» літературно-критичний та науковий самвидав.....	146
2.4.7. «Український вісник» як унікальний самвидавний журнал.....	176
ВИСНОВКИ	183
ДОДАТОК А	193
ДОДАТОК Б	196
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	211
<i>Осип Зінкевич. Післямова</i>	233
ФОТОМАТЕРІАЛИ	239
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	289

Обертас Олесь

- 0-13** Український самвидав: літературна критика та публіцистика (1960-і - початок 1970-х років) / Передм. М. Коцюбинської; післям. О. Зінкевича. - К.: Смолоскип, 2010. - 300 с.

ISBN 978-966-8499-96-8

У книзі досліджуються місце і роль, історія розвитку та побутування українського самвидаву як альтернативної складової літературного процесу, як головної організуючої форми Руху Опору 1960-х - початку 1970-х років. Особлива увага звертається на характеристику позацензурної публіцистики та літературної критики у контексті культурно-громадського життя в Україні 60-х років ХХ століття. З'ясовується роль самвидаву як одвічної опозиційної категорії, розглядаються обставини його формування як конкретного історичного явища у другій половині ХХ століття, окреслюються характерні особливості розвитку самвидавної літератури та її проблематики в умовах тоталітарного суспільства. Грунтовний аналіз самвидавних документів дозволив О. Обертасу простежити еволюцію мислення їхніх авторів.

Видання розраховане на науковців, журналістів, а також усіх хто цікавиться історією, культурою та літературою України.

ББК 83.34УКР6